

Høgskulen
på Vestlandet

BACHELOROPPGAVE

Pedagogisk skjønn i barnehagen

Pedagogical judgment in kindergarten

424 & 431

BLUBACH

Fakultet for lærerutdanning, kultur og
idrett/HVL/Barnehagelærer

Antall ord: 12 743

31.05.21

Jeg bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 12-1.

Sammendrag

Denne bacheloroppgaven kan bidra til en forståelse av faglig skjønn i barnehagen. I Rammeplanen (2017) står det at «Pedagogisk leder er gitt ansvaret for å iverksette og lede det pedagogiske arbeidet, i tråd med godt faglig skjønn». Dette er første gang begrepet *faglig skjønn* er brukt i rammeplanen. Oppgaven skal bygge på tidligere forskning, som er inspirasjonen til å få svar på vår problemstilling. Den lyder slik; «Hvordan forstår den pedagogiske lederen i barnehagen begrepet pedagogisk skjønn og hvordan brukes skjønnen i praksis?» I tidligere forskning brukes begrepet faglig skjønn synonymt med pedagogisk skjønn. Vi foretrekker å bruke pedagogisk skjønn fordi det er knyttet til handlingskompetanse og pedagogikk. Funnene våre er basert på tre kvalitative intervjuer av pedagogiske ledere. Spørsmålene er utformet til å få svar på deres definisjoner av begrepet og for å belyse hvordan det kommer til syne i barnehagehverdagen. Noen av våres funn er at de pedagogiske lederne viser til en indirekte forståelse av pedagogisk skjønn. Det kommer frem i praksis, ved at de er bevisste og reflekterte avgjørelsesprosessen og handlingsvalg.

Summary

This bachelor thesis can contribute to an understanding of professional judgment in kindergarten. The Framework Plan (2017) states that "The pedagogical leader is given the responsibility to implement and lead the pedagogical work, in line with good professional judgment". This is the first time the term professional judgment has been used in the framework plan. The thesis will build on previous research, which is the inspiration to get answers to our topic question. It sounds like this; "How does the pedagogical leader in the kindergarten understand the concept of pedagogical judgment and how is the judgment used in practice?" In previous research, the term professional judgment is used synonymously with pedagogical judgment. We prefer to use pedagogical judgment because it is linked to action competence and pedagogy. Our findings are based on three qualitative interviews of pedagogical leaders. The questions are designed to get answers of their definitions of the term and to shed light on how it appears in every day kindergarten life. Some of our findings are that the pedagogical leaders refer to an indirect understanding of pedagogical judgment. It emerges in practice, in that they are conscious and reflective of the decision-making process and choice of action.

Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning.....	6
2.0 Teoretisk kapittel	7
<i>2.1 Pedagogisk skjønn</i>	<i>7</i>
2.1.1 Skjønn som strukturell kategori	7
2.1.2 Skjønn som epistemisk kategori	8
2.1.3 Pedagogisk takt	8
2.1.4 Intuisjon og improvisasjon	9
2.1.5 Taus kunnskap	10
<i>2.2 Utøvelse av pedagogisk skjønn.....</i>	<i>10</i>
2.2.1 Handlingskompetanse	11
<i>2.3 Byrder og farer ved skjønn.....</i>	<i>12</i>
<i>2.4 Profesjonelt skjønn</i>	<i>13</i>
2.4.1 Den juridiske siden.....	13
2.4.2 Den performative siden	14
<i>2.5 Ledelse av pedagogisk skjønn</i>	<i>14</i>
2.5.1 Praktisk yrkesteori.....	15
3.0 Tidligere forskning.....	15
<i>3.1 Pedagogisk ledere og godt faglig skjønn.....</i>	<i>16</i>
<i>3.2 Godt faglig skjønn og utvikling av en lærende barnehage</i>	<i>17</i>
<i>3.3 Lederskjønn og handlingskompetanse.....</i>	<i>17</i>
<i>3.4 Fra etisk bevidsthet til etisk refleksion</i>	<i>18</i>
4.0 Metode	18
4.1 Valg av metode	18
4.2 Intervju.....	19
4.3 Datainnsamling	20
4.4 Hvem er informantene - Utvalg.....	20

4.5 Etiske dilemmaer	20
4.6 Metodekritikk.....	21
5.0 Resultatpresentasjon	22
5.1 Pedagogisk skjønn	23
5.2 Utøvelse av pedagogisk skjønn og handlingskompetanse	25
5.3 Byrder og farer ved skjønn.....	27
5.4 Profesjonelt skjønn	28
5.5 Ledelse av pedagogisk skjønn	29
6.0 Drøfting.....	30
6.1 Pedagogisk skjønn	31
6.2 Utøvelse av pedagogisk skjønn og handlingskompetanse	33
6.3 Byrder og farer ved skjønn.....	34
6.4 Profesjonelt skjønn	35
6.5 Ledelse av pedagogisk skjønn	36
6.6 Vår forskning versus tidligere forskning.....	37
7.0 Konklusjon	39
8.0 Bibliografi.....	41
9.0 Informasjonsskriv	43
10.0 Intervjuguide	46
11.0 Godkjenning fra NSD.....	47

Pedagogisk skjønn i barnehagen

1.0 Innledning

«Det norske ordet “skjønn” kommer fra det norrøne ordet *skyn* og betyr slike ting som omdømme, forstand, dømmekraft, vurdering og vett» (Grimen & Molander, 2008, s. 180). Begrepet faglig skjønn er relativt nytt i barnehagesammenheng, det var først i 2017 at det ble nevnt i Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver. Her ble da den pedagogiske lederen gitt et ansvar om «å iverksette og lede det pedagogiske arbeidet, i tråd med godt faglig skjønn» (Kunnskapsdepartementet, 2017). I en kompleks barnehagehverdag står den pedagogiske lederen hele tiden i uforutsigbare situasjoner som krever raske beslutninger. Skjønnnet er allment, det blir utviklet av de erfaringer og kompetanser en har. Vi lager alle vår egen tolkning av det vi har lært og det vi blir fortalt. En egen tolkning av hva som er riktig eller galt. De pedagogiske lederne har dermed ulike forutsetninger for hvordan de utøver skjønn.

Tanken med denne bacheloroppgaven er å skille mellom det allmenne skjønnnet og det faglige skjønnnet. Vi er opptatt av pedagogikken i skjønnnet, fordi kunnskapen om pedagogikken er det som skiller det faglige skjønnnet i barnehagen fra det allmenne skjønnnet. Derfor velger vi videre å omtale det faglige skjønnnet som det pedagogiske skjønnnet. Det falt oss naturlig å velge dette temaet fordi vi vil undersøke hvordan pedagogiske ledere forstår og benytter godt pedagogisk skjønn. Problemstillingen vår blir da følgende:

Hvordan forstår den pedagogiske lederen i barnehagen begrepet pedagogisk skjønn og hvordan brukes skjønnnet i praksis?

Denne bacheloroppgaven er delt inn i seks kapitler. I det første kapitlet presenterer vi vårt teoretiske grunnlag og i det andre kapitlet presenterer vi tidligere relevant forskning. Det tredje kapitlet består av metode og utvalg, videre består det fjerde av resultatpresentasjonen fra vår kvalitative dataanalyse. I det femte kapitlet vil vi drøfte rundt teorien og resultatpresentasjonen vi tidligere har presentert og til slutt vil vi ta for oss vår konklusjon av dette forskningsprosjektet.

2.0 Teoretisk kapittel

Dette kapittelet skal inneholde vår teoretiske bakgrunn, det skal fungere som en støtte i besvarelsen av problemstillingen vår og for vårt valg av metode. Vi skal presentere flere ulike begreper som er relevant i vårt arbeid. Teorikapittelet tar for seg pedagogisk skjønn, utøvelsen av skjønn, byrder og farer ved skjønn, det profesjonelle skjønn og ledelse av skjønn.

2.1 Pedagogisk skjønn

Begrepet skjønn har flere sider og har vært mye omdiskutert opp igjennom tidene. Det er vanskelig å sette en definisjon på dette begrepet. Vi vil derfor presentere noen ulike forståelser av begrepet fra både filosofer, pedagoger og profesjonsforskere. Vi kan gå helt tilbake til antikken, til filosofen Aristoteles for å få en forståelse av begrepet. Han mente at mennesket er sine handlinger og følelser bevisst. Det har en iboende evne til å kunne skille mellom hva som er rett og galt (Aasen, 2006, s.73-75). Aristoteles skiller mellom tre ulike former for tenkning og erkjennelse som han kaller dyder. Vi velger å belyse en av disse, nemlig *fronesis* - den intellektuelle dyden. «Fronesis stiller krav til intuisjon og dømmekraft, til overveielse og valg i enkeltsituasjoner – og deretter til en sterk vilje, til handlekraft» (Aasen, 2006, s. 79). Denne dyden omhandler menneskets evne til god handling. Han mente at dette krevde klokskap og en moralsk holdning som skiller mellom rett og galt. Dette kan knyttes til skjønn fordi skjønn sier noe om det å ta beslutninger som har utgangspunkt i fornuft, tenkning og overveielser. En beslutning skal kunne forklares gjennom viten og de dyptliggende årsakene til ens handlinger. Grimen & Molander (2008) skiller mellom skjønn som strukturell kategori og skjønn som epistemisk kategori.

2.1.1 Skjønn som strukturell kategori

Ronald Dworkin (referert i Grimen & Molander, 2008, s.181), sammenligner skjønn med “hullet i en smultring”. Skjønn eksisterer som ett åpent område, men er omringet av restriksjoner fra en autoritet. Grimen og Molander (2008) bruker videre Dworkin sitt begrep kalt *standarder*, som sier noe om de restriksjonene som skjønn må defineres i forhold til. For å kunne se på skjønn i strukturell betydning, må vi presisere hvilke standarder

beslutninger er underlagt. Samt at det må presiserer hvilken autoritet som har delegert myndigheten til å utøve skjønn. I barnehagesammenheng kommer dette til uttrykk gjennom samfunnsmandatet. Når en som pedagogisk leder utøver skjønn, vil en måtte kunne redegjøre for og begrunne sine handlinger overfor samfunnsmandatet.

2.1.2 Skjønn som epistemisk kategori

For å forklare den epistemiske kategorien bruker Grimen og Molander (2008) begrepet *resonnering*. «Den som utøver skjønn, resonerer om særskilte tilfeller for å komme frem til en begrunnet konklusjon om hva som bør gjøres» (Grimen & Molander, 2008, s. 182). Her beskriver de resonnering som en prosess hvor en forsøker å finne svar på spørsmål. Når den pedagogiske lederen får myndighet til å utøve skjønn, blir han/hun betrodd evnen til å utvise dømmekraft og ta fornuftige beslutninger. Normer er bakgrunnen for hvordan man handler, men hvordan man handler knyttes opp mot den enkelte i situasjonen. «Spørsmål om hva vi bør gjøre, kalles praktiske spørsmål. Forsøk på å finne begrunnede svar på slike spørsmål kalles praktisk resonnering» (Grimen & Molander, 2008, s. 182). I en kompleks hverdag står pedagogisk leder overfor flere ulike handlingsvalg. Han/hun må ta i bruk praktisk resonnering i situasjoner hvor det er svake normative holdepunkter og ikke en fasit på hvordan man skal handle (Gotvassli, 2019, ss. 113-114).

2.1.3 Pedagogisk takt

Takt har sitt opphav i det latinske ordet *tactus*, som betyr berøring eller virkning. I pedagogisk sammenheng ser Max Van Manen (1993) på det medmenneskelige og normative i møte med barn. Takt sees i sammenheng med evnen til å handle raskt og følsomt i møte med ulike situasjoner. «Pedagogisk takt er et uttrykk for det ansvaret som vi er pålagt for å beskytte barnet, undervise og oppdra det, og hjelpe det til å utvikle seg» (Manen, 1993, s. 116). Det er de voksne som innehar pedagogisk takt i møte med barn i barnehagen. Det preger den enkeltes pedagogiske skjønn fordi det står i samsvar med ansvaret man har som ansatt (Manen, 1993, s. 113-116).

Manen (1993, s. 35-42) bruker begrepet *det pedagogiske øyeblikket* når han beskriver situasjoner som er pedagogisk ladet. Disse situasjonene krever handling, men det å la vær å

handle vil også være en handling i seg selv. For å kunne handle pedagogisk må man ha erfaringer og kunnskaper om ulike handlingsmåter, samt bevissthet overfor en selv. «Takt som godt faglig skjønn viser seg som en åpenhet for den andres opplevelser og omhandler åpenhet for den andres situasjon og forståelse» (Gotvassli, 2019, s. 117). Den pedagogiske takten kommer til synet i møte mellom teori og praksis. Det handler om hvordan pedagogisk leder møter den andre i ulike situasjoner. For eksempel om en klarer å unngå å reagere dømmende, regelstyrt og konvensjonelt i møte med den andre.

2.1.4 Intuisjon og improvisasjon

Barnehagehverdagen består av mange situasjoner som oppstår spontant, hvor man er nødt til å handle i øyeblikket. Når vi skal undersøke pedagogisk lederes forståelse av skjønn er det sentralt å forstå begrepene intuisjon og improvisasjon.

«Intuisjon er motsetning til refleksjon, analyse og logisk tenkning (...) intuisjon er en tankeprosess som gir et svar, en løsning eller en idé, uten anstrengelse og uten bevissthet om prosessen bak» (Kirkebøen, 2012, s. 7). I øyeblikket kan man ty til sin intuisjon, og det man setter sin tillit til. Ved å bygge opp informasjon og lese situasjoner kan intuisjon være viktig i hurtige beslutninger. I øyeblikket stoler man på at det er den rette måten å handle på, man handler ut fra magefølelse. Intuisjon kan være vanskelig å resonnerer over i ettertid, fordi det kan være vanskelig å finne noen klar begrunnelse over handlingen (Gotvassli, 2019a, s. 114).

Det kan oppstå uforutsette situasjoner hvor man er nødt til å improvisere. Personalet kan oppleve at det oppstår flere hindringer i løpet av dagen hvor man må bruke kreativitet, dømmekraft og improvisasjon. Oddane (2015) har laget en figur for improvisasjon som visualiserer begrepet som et komplekst samspill mellom kunnskap, oppmerksomt nærvær og det uforutsette. Hun argumenterer for at kunnskapen og det oppmerksomme nærværet er forutsetninger for god improvisasjon. Samt at improvisasjon er noe som kan læres og utvikles gjennom å utøve (Oddane, 2015, s. 244).

Gjennom det komplekse arbeidet i barnehagen kommer det pedagogiske skjønnet til synet. Intuisjon er en måte å improvisere på ved uforutsette situasjoner. Det å handle raskt kan være effektivt og hjelpsomt. Men uforutsette situasjoner kan være preget av større aspekter slik

som bemanning, barnegruppe, endringer, tid, aktiviteter og videre. I slike situasjoner må man tenke kreativt og bedømme hva som er det beste alternativet. Arbeidet i barnehagen er komplekst og kontekstuell, og alle som arbeider med barna utøver skjønn (Gotvassli, 2019a, s. 118-119).

2.1.5 Taus kunnskap

«Skjønn er en resonnerende aktivitet, men fremstår også som taus kunnskap, skjønn er nødvendig i det uforutsette, skjønn gir muligheter, men også autoritet til å foreta avgjørelser» (Grimstæth, 2017, s. 256). I skjønnsarbeidet i barnehagen møter den pedagogiske lederen taus kunnskap. Dette innebærer den kunnskapen den enkelte sitter inne med som ikke nødvendigvis kan formuleres verbalt. Den er bygd opp av de erfaringer og verdigrunnlaget man innehar. Deler av den tause kunnskapen kan læres gjennom å demonstrere, og ved at man som kunnskapssøker selv må oppdage det som ikke kan kommuniseres (Polanyi, 2000, s. 16-17). Den tause kunnskapen knyttes opp mot det å handle. Ved å belyse bakgrunnen for våre handlinger skaper man rom for refleksjon og bevissthet. I barnehagen har alle ansatte ulike verdigrunnlag og erfaringer. I praksis kan den tause kunnskapen komme til syne gjennom observasjon og veiledning. På den måten kan man sette ord på deler av den tause kunnskapen og lære av hverandre. Dette legger grunnlag for den enkeltes pedagogiske skjønn og overførbarheten mellom medmennesker (Aasen, 2018a, s. 170-171).

2.2 Utøvelse av pedagogisk skjønn

Når vi skal besvare problemstillingen «Hvordan forstår den pedagogiske lederen i barnehagen begrepet pedagogisk skjønn og hvordan brukes skjønnet i praksis?» er det viktig å forstå at pedagogisk skjønn i barnehagen er en utøvelse av barnehagelærerprofesjonen. «Profesjonsutøvelse i barnehagen forutsetter at man gjør selvstendige faglige vurderinger og anvender sin dømmekraft uansett hvilke arbeidsmåter man velger» (Hennum & Østrem, 2016, s. 121). Å utøve pedagogisk skjønn vil være de handlingsvalgene en tar i det pedagogiske arbeidet, dette vil være basert på de kunnskapene og ferdighetene den pedagogiske lederen innehar.

«Skjønnsutøvelse er resonnering preget av at profesjonsutøvere sjelden har tilstrekkelig informasjon om de situasjoner som oppstår og om konsekvenser av ulike handlingsalternativer» (Eik, Steinnes, & Ødegård, 2016, s. 108). Som tidligere nevnt er praktisk resonnering en viktig del av skjønnsutøvelsen. En kan skille mellom instrumentelle og etiske resonnementer. De instrumentelle resonnementene handler om hva man skal utføre for å oppnå bestemte mål. De etiske resonnementene handler om å overveie de valg man treffer ut fra verdiene man er satt til å ivareta (Hennum & Østrem, 2016, s. 39). Her kan det oppstå en spenning fordi det en kan mene er det etisk riktige handlingsvalget, kan godt hende ikke samsvarer med målene en har blitt gitt for arbeidet. En skal hele tiden være kritisk i det pedagogiske arbeidet sitt, dette er en forutsetning for å være en profesjonsutøver.

2.2.1 Handlingskompetanse

Når vi skal undersøke hvordan den pedagogiske lederen skal utøve sitt pedagogiske skjønn, er handlingskompetanse et sentralt begrep. «Handlingskompetanse består av to ord: handling – det å gjøre noe, og kompetanse – det å kunne noe» (Aasen, 2021, s. 8). Begrepet er sentralt fordi det sier noe om kunnskapen som ligger i utøvelsen av det pedagogiske arbeidet. Den pedagogiske lederen er profesjonsutøver, noe som forutsetter at hun/han utøver profesjonell handlingskompetanse.

Pär Nygren er professor i psykologi og sosialt arbeid, han beskriver profesjonell handlingskompetanse slik: «En profesjonell handlingskompetanse er en menneskelig ressurs som blant annet setter den enkelte personen og det aktuelle profesjonelle praksisfellesskapet i stand til å løse bestemte oppgaver i bestemte sosiokulturelle og materielle omgivelser» (Nygren, 2004, s. 28). I praksisfellesskapet i barnehagen er det mange arbeidsoppgaver og rutiner som skal gjennomføres og løses. Det er viktig at den pedagogiske lederen og andre ansatte har kunnskap om hvordan dette skal gjøres.

Greta Marie Skau (2017, ss. 57-61) har laget en modell for samlet profesjonell kompetanse som hun mener henger nøye sammen, påvirker og er avhengige av hverandre. Her presenterer hun først og fremst teoretisk kunnskap, som består av faktakunnskaper og allmenn, forskningsbasert viten. Dette kan være faglige begreper, lover og regler. Videre presenterer hun yrkesspesifikke ferdigheter, det vil si praktiske ferdigheter, teknikker og metoder. Den

siste er personlig kompetanse, som handler om hvem vi er som personer, både overfor oss selv og i vårt samspill med andre.

Skau (2017) skriver videre at personlig kompetanse ikke er mulig å måle, telle eller veie. Nettopp fordi det innebærer kompetanser som omsorg, intuisjon, integritet, sosial intelligens, mot osv. Det er derimot like viktig som alle andre målbare kunnskaper. «Det å være kompetent betyr at man er skikket eller kvalifisert til det man gjør. Det er sammenreff mellom en persons skikkethet og oppgavens eller arbeidets karakter» (Skau, 2017, s. 57). Å være kompetent i arbeidet i barnehagen vil si å ha kunnskap og kvalifikasjoner både i møte med barn og møte med andre ansatte. Din personlige kompetanse vil være unik, du har dine egne styrker og svakheter. Dette vil igjen påvirke hvordan den pedagogiske lederen utøver sitt skjønn.

2.3 Byrder og farer ved skjønn

I utøvelsen av skjønn kan det oppstå byrder og farer. Det er ikke alltid sikkert at man tar den rette avgjørelsen fordi det ikke er ett fasit svar på hvordan den pedagogiske lederen skal handle. Utøvelse av skjønn er basert på pedagogisk takt, intuisjon og improvisasjon. Dette kan føre til usikkerhet i arbeidet.

John Rawls (1993) legger frem ulike byrder ved skjønn i boken *Political Liberalism*. De ulike byrdene er at man kan være uenig i hvilke fakta som er gjeldene og hvilken grad det skal vektlegges. En forståelse av et begrep er aldri fullverdig, noe som betyr at vi må vektlegge skjønn og fortolkning til tross for uenighet. Utfra egen livserfaring formes vår forståelse av verden. I moderne samfunn med flere ulike sosiale og kulturelle forskjeller kan det føre til at skjønnsvurderingene blir forskjellige. En overordnet vurdering i en sak ved flere ulike normative synspunkt kan være vanskelig å realisere. Samt at i et praksisfelleskap som barnehagen må man prioritere hvilke verdier man vil fremme, ettersom at det ikke er mulig å integrere alle på en gang. Det kan da være vanskelig å plukke ut hvilke verdier som skal prioriteres (Rawls, 1993, s. 56-57).

Gotvassli (2019b) støtter seg på Goodin når han beskriver farer med utstrakt bruk av skjønn. Dette preger særlig nyutdannede som kan synes at det er vanskelig å konstant utøve

pedagogisk skjønn. Den første faren retter seg mot maktforholdet mellom den som utøver skjønn, hvor pedagogisk leder står i en særstilling. Dette kan igjen føre til faren i at det pedagogiske arbeidet blir vilkårlig og uforutsigbart, ved at man begrunner det bare ved at man har brukt sitt pedagogiske skjønn. Uforutsigbarheten i utøvelsen av det pedagogiske skjønnet kan føre til utrygghet hos både barn, ansatte og foreldre. Bevissthet ovenfor hvordan man bruker og arbeider med pedagogisk skjønn kan være avgjørende for å ikke havne i disse fallgruvene (Gotvassli, 2019b, s. 286-287).

2.4 Profesjonelt skjønn

Den pedagogiske lederen som profesjonsutøver vil møte en dobbelthet i arbeidet sitt, h*n skal tilfredsstillende både samfunnets og den enkeltes interesser. Ressursene i arbeidet skal komme fra kunnskap, erfaring, etikken og samfunnets beskrivelser av profesjonens oppdrag (Hennum & Østrem, 2016, s. 17). Å ta i bruk en sammenfatning av disse ressursene vil være å utøve profesjonelt skjønn. Vi kan skille mellom den juridiske siden og den performative siden av begrepet. Den juridiske siden er det som er pålagt av samfunnsmandatet, mens den performative siden er utøvelsen av skjønnet. Disse kan sees i sammenheng fordi en vil basere det performative ut i fra det juridiske.

2.4.1 Den juridiske siden

Samfunnsmandatet legger føringer for barnehagelærerprofesjonen og dets handlingsrom. «Skjønnet som utøves, må være i tråd med det samfunnsmandatet som barnehagelærerne er satt til å forvalte, samtidig som det skal være faglig begrunnet og godt» (Aasen, 2021, s. 24). Samfunnsmandatet vil ligge som bakgrunn for handling, hvordan dette tolkes vil være opp til hver enkel pedagogisk leder. I Rammeplan for barnehagen (2017) blir den helhetlige tilnærmingen på lek, læring, danning og omsorg presentert. Den pedagogiske lederen står overfor en rekke vurderinger, prioriteringer og handlingsvalg som skal tas med dette som bakgrunn. Skjønnsutøvelsen vil være knyttet til dette normative rammeverket, og det åpner opp for fortolkninger og normative vurderinger for hva som er det beste for barnet.

2.4.2 Den performative siden

I profesjonsutøvelsen vil den performative siden gå ut på hvordan samfunnsoppdragene blir implementert og forstått. Abbott (som referert i Aasen, 2021, s. 38) hevder at det performative arbeidet tar form av at profesjonen i møte med brukere skal yte tjenester basert på ekspertkunnskap og skjønnsmessig vurdering av den aktuelle situasjonen og den enkelte brukerens behov. I barnehagehagesammenheng vil dette synes gjennom den kompetansen de pedagogiske lederne innehar i møte med den komplekse hverdagen. Det er opp til dem å tolke samfunnsmandatet og handle deretter. De pedagogiske lederne har en stor grad av metodefrihet. Det er den pedagogiske kompetansen og relasjonen til barnet som er sentralt i profesjonsutøvelsen (Aasen, 2021, s. 39). En utfordring er om pedagogiske ledere som profesjonsutøvere har tilstrekkelig informasjon om de situasjoner som oppstår og om konsekvensene av ulike handlinger.

2.5 Ledelse av pedagogisk skjønn

For å kunne svare på problemstillingen «Hvordan forstår den pedagogiske lederen i barnehagen begrepet pedagogisk skjønn og hvordan brukes skjønn i praksis?» er det viktig å ha en oversikt over den pedagogiske lederens ansvar i barnehagen. Den pedagogiske lederen har et særlig ansvar for planlegging, gjennomføring, vurdering og utvikling av barnehagens oppgaver og innhold. Gotvassli (2019a, s. 71) deler den pedagogiske lederens arbeidsområder inn i tre:

1. Lede det pedagogiske arbeidet, produksjonen og kjerneaktivitetene i barnehagen
2. Initiere, tilrettelegge og lede utviklingsprosesser for å bli en lærende barnehage
3. Lede det pedagogiske arbeidet i lys av samfunnsmandatet og verdigrunnlaget slik det er skissert i rammeplan for barnehagen

Disse tre punktene setter lys på praksisen den pedagogiske lederen står ovenfor i barnehagen. Dette preger hverdagen og legger til grunn for utøvelse av pedagogisk skjønn. Vi mener at praktisk yrkest teori kan være en god og hensiktsmessig metode for ledelse av utvikling av pedagogisk skjønn, vi skal derfor videre presentere denne.

2.5.1 Praktisk yrkesteori

Løvliens analyse fra 1974 av *praksis* (referert i Handel & Lauvås, 2014, s. 25) gir en tankemodell for yrkesfaglig veiledning med tre nivåer framstilt som en trekant. Handel og Lauvås presenterer en videreutvikling av denne analysen som de kaller praktisk yrkesteori. Dette representerer hvordan den enkelte forstår praksis, samt handlingsberedskapet til den praktiske virksomheten. De plasser de tre ulike nivåene inn i en trekant de kaller *praksistrekanten*. P1-nivået består av selve handlingen eller en beskrivelse av planene for dem. I P2-nivået finner vi de hensiktsmessige begrunnelsene for handling, her ligger teoretisk kunnskap og erfaring til grunn. I P3-nivået finner vi den etiske rettferdiggjørelsen av handlingen, denne foretas på grunnlag av verdier (Lauvås & Handal, 2014, s. 28-36).

«Praktisk yrkesteori er individuell og tar utgangspunkt i at alle som jobber i barnehagen, har ulike kompetanser, erfaringer og verdier. Slik vil praksisteorien være ulik fra person til person» (Aasen, 2021, s. 84). I ledelse av personalet kan praksistrekanten være nyttig fordi på P1-nivået kan den pedagogiske lederen ta utgangspunkt i handlingen som er gjennomført til å videre gå inn på P2-nivået. Her arbeider lederen med å få medarbeideren til å tenke over begrunnelsen til handlingen. I P3 nivået vil det så være hensiktsmessig å finne verdiene som ligger til bakgrunn for handlingen. Målet med å ta i bruk praktisk yrkesteori er å få medarbeideren til å bli bevisst over hvilke erfaringer, kunnskaper og verdier som ligger til bakgrunn for handlingsvalg (Aasen, 2021, s. 84-87). Dette kan sees i sammenheng med det å utvikle skjønnet, fordi en går inn i den faglige kunnskapen og diskuterer hvorfor den er relevant for handlingen. Det blir den pedagogiske lederen sin arbeidsoppgave å veilede personalet i dette.

3.0 Tidligere forskning

Problemstillingen vår tar utgangspunkt i pedagogiske lederes forståelse av skjønn, og hvordan de tar dette i bruk i praksis. Vi skal vise til tidligere forskning hvor det har vært lignende temaer. Først presenterer vi Kjell Åge Gotvassli & Torill Moe (2020) sin artikkel «Pedagogisk ledere og godt faglig skjønn», som har en tilnærmet lik problemstilling som våres. Videre skal vi presentere en annen artikkel hvor Gotvassli (2019b) skriver om «Godt faglig skjønn og utvikling av en lærende barnehage». Deretter vil vi ta for oss Wenche Aasen

(2018b) sin artikkel om «Lederskjønn og handlingskompetanse». For å avslutte presenterer vi en artikkel skrevet av Katrin Hjorth (2013) med tittelen «Fra etisk bevidstheter til etisk refleksjon».

3.1 Pedagogisk ledere og godt faglig skjønn

Gotvassli & Moe (2020) belyser i sin artikkel «Pedagogiske ledere og godt faglig skjønn» viktige aspekter som kan kobles opp mot vår egen problemstilling. Artikkelen tar også utgangspunkt i den reformerte rammeplanen hvor begrepet faglig skjønn blir brukt. Her undersøkes det hvordan pedagogisk leder oppfatter faglig skjønn og hvordan de tar det i bruk. Problemstillingene han undersøker lyder slik «Hvilken forståelse har pedagogiske ledere av begrepet godt faglig skjønn? Hvordan arbeider pedagogiske ledere for å iverksette og lede det pedagogiske arbeidet, i tråd med godt faglig skjønn?». De har intervjuet flere pedagogiske ledere.

Resultatene er preget av at begrepet faglig skjønn er vanskelig å definere. Det knyttes opp mot rammeplanens utsagn og begreper slik som barnas beste, resonnering, etikk, moral, praksis og intuisjon. De pedagogiske lederne knyttet godt faglig skjønn til det å ta beslutninger og lære av det. De fant ut at det oppsto en utfordring for de nyansatte som ikke har erfaringer og utførelsene inne. De pedagogiske lederne adopterer gjerne barnehagens form i stedet for å finne sitt eget sett av handlingskompetanser. Videre fant de at de pedagogiske lederne føler de har et stort handlingsrom for faglig skjønn, de vektlegger at tillit og felles forståelse er viktig innad i teamet. Utøvelse av faglig skjønn er ofte kontekstavhengig. Sentrale elementer i konteksten er blant annet krav til presisjon i beslutningene, hvilke paradokser som finnes, ledernes og medarbeidernes evne til å "gå inn i rommet for skjønnsutøvelse", samt kompleksitet og uforutsigbarhet i situasjonen. Et annet funn var også at detaljerte regler og rutiner med lite rom for faglig skjønn knyttes ofte opp mot barnas sikkerhet i barnehagen. (Gotvassli & Moe, 2020) Disse funnene kan sees i lys av vårt arbeid videre med metode og utvalg.

3.2 Godt faglig skjønn og utvikling av en lærende barnehage

I Gotvassli (2019b) sin studie ser han etter pedagogiske lederes forståelse av skjønn og hvordan de i sin ledelse prøver å utvikle godt skjønn i barnehagen. Samt hvordan dette har sammenheng med utviklingen av barnehagen som en lærende organisasjon. Ett av funnene til Gotvassli var at for å utøve godt pedagogisk skjønn må en ofte gå utenom planene. Det må baseres på en pedagogikk som tar høyde for det uforutsette og ansatte som har evne til å improvisere. For at barnehagen skal fortsette å utvikle sitt skjønn, må en gå inn i kollektive prosesser hvor alle må være deltakende i refleksjonen og dokumentasjon er viktig her. Han fant også at faglig skjønn er ofte situasjonsbestemt, det er avhengig av hvor kompliserte beslutningsprosessen er, eller hvor kompleks en situasjon er. Han konstaterer at det er «viktig å diskutere hvor mye faglig skjønn som kan eller bør brukes, og hvordan en kan bedre kvaliteten i utøvelsen av faglig skjønn» (Gotvassli, 2019b, s. 277-300). Dette samsvarer med hva han fant i artikkelen vi har presentert overfor om pedagogisk ledere og godt faglig skjønn.

3.3 Lederskjønn og handlingskompetanse

I Aasen (2018b) sin artikkel i tidsskriftet *Barnehagefolk* presenter hun dobbeltfunksjonen som ligger i ansvarsområdet til den pedagogiske lederen. Med dobbeltfunksjon mener hun bruk av faglig skjønn som base for handlinger i det pedagogiske arbeidet med barna, samtidig som at den pedagogiske lederen også har ansvar for at personalet lærer hvordan tilsvarende handlinger utøves. Alle som arbeider med barn i barnehagen utøver skjønn og handler i situasjoner. Utvikling av handlingskompetanse vil være en stadig læringsprosess – hvor den pedagogiske lederen stadig må arbeide prosessorientert. Pedagogisk leders arbeid med handlingskompetanse hos de ansatte er derfor sentral. Både i utformingen av kompetanseheving og hvordan man som leder formidler det. De ansatte i barnehagen har individuelle erfaringer og verdier som påvirker hvordan de møter barn i ulike situasjoner. Hele personalet vil være forbilder for barna, de skiller ikke mellom stillingstittel. Derfor blir det viktig å være ett godt forbilde som utøver godt pedagogisk skjønn (Aasen, 2018b).

3.4 Fra etisk bevidsthed til etisk refleksion

Hjorth (2013) har gjennomført et forskningsprosjekt kalt «Pædagoguddannelsens bidrag til dannelsen af aspekter af professionsidentitet». Det innebar en spørreundersøkelse om utviklingen av etiske overveielser som fant sted blant de studerende på pedagogstudiet i Danmark. Ut i fra undersøkelsen sin kom hun fram til at selvinnsikt, veiledning og enkle teknikker kommer til kort i møte med den komplekse barnehagehverdagen. Som pedagogisk leder skal en utfordre etablerte virkelighetsforståelser og selvforståelser slik at en stadig kan være i utvikling og utøve pedagogisk resonnering i situasjoner som krever handlingskompetanse (Hjort, 2013, s. 203-240). Dette kan sees i sammenheng med ledelse av utvikling av pedagogisk skjønn i barnehagen.

4.0 Metode

«Vitenskapelig metode er framgangsmåter eller "teknikker" for å gi svar på ulike typer forskningsspørsmål» (Bergsland & Jæger, 2014, s. 66). Vi kan skille mellom to forskjellige hovedtyper innenfor metode; kvantitativ og kvalitativ. Disse er basert på to ulike forskningsprinsipp. En kan se dette skillet gjennom hvordan data registreres og analyseres (Bergsland & Jæger, 2014, s. 66). Den kvantitative metoden vil fremheve oversikt og forklaring, mens den kvalitative metoden vil søke innsikt og forståelse. Mens den kvantitative metoden vil anta at et fenomen kan forklares ut i fra noen spesifikke faktorer, vil den kvalitative metoden være basert på å nysgjerrighet rundt hvordan fenomenet forstås rent kroppslig, subjektivt, sosialt og følelsesmessig (Tjora, 2017, s. 35-36). I dette kapitlet skal vi presentere metoden vi har brukt for å samle inn data og for å analysere dataen vi har tilegnet oss. Vi vil også ta for oss utvalget, etiske hensyn og metodekritikk.

4.1 Valg av metode

Vi velger å bruke kvalitativ metode i vår forskning fordi det belyser dynamikken mellom individer og omgivelser. Det preges av de synspunktene informantene som deltar har og kan derfor ikke generaliseres. Faglig skjønn er et relativt nytt begrep innen barnehagesektoren og i vår problemstilling ønsker vi å belyse spesifikt pedagogiske lederes oppfatning av dette. Kvalitativ metode skal hjelpe oss å ivareta den enkeltes oppfatning av spørsmålene, og få

innsyn av dette på et dypere plan (Løkken & Søbstad, 2013, s. 35). Med problemstillingen «Hvordan forstår den pedagogiske lederen i barnehagen begrepet pedagogisk skjønn og hvordan brukes skjønnet i praksis?» faller det derfor naturlig å ha en kvalitativ metode fordi det finnes mer enn en måte å forstå denne problemstillingen på. Det er ikke mulig å tallfeste eller måle i hvilken grad pedagogisk skjønn blir brukt i barnehagen, nettopp fordi utøvelse av skjønn baserer seg på intuisjon, dømmekraft, improvisasjon, kreativitet og andre ikke målbare egenskaper.

4.2 Intervju

Innenfor kvalitative metode skal vi bruke semi-strukturert intervju. Dette er for å ivareta informantens egne meninger og tolkninger av det vi lurer på. Semi-strukturert intervju består av nedskrevne spørsmål som kan ha åpne svar. Spørsmålene er dermed strukturerte til å få svar på hva det er vi lurer på, samtidig som informanten kan svare etter deres egne erfaringer og synspunkt. Spørsmålene er utformet til å finne svar på problemstillingen vår. En faktor som er viktig å tenke over som intervjuer, er å ikke la svarene deres spore av fra temaet. Man er dermed nødt til å passe på at man holder seg innenfor fokusområdet. Ved at vi bruker et semi-strukturert intervju har vi og mulighet til å stille oppfølgingsspørsmål dersom vi ser et behov for det. Enten i situasjoner hvor vi merker temaet sporer av eller ved at informanten sier noe hvor vi føler et oppfølgingsspørsmål er viktig for å få frem deres poeng (Løkken & Søbstad, 2013, s.105-107; Postholm & Jacobsen, 2011, s. 75-76).

Intervjuene blir holdt enkeltvis slik at vi får med det den enkeltes syn på temaet. På denne måten er det mindre interaksjoner kontra det det ville vært med et gruppeintervju. Negative faktorer ved dette er at intervjuet drives av den enkelte, og det er mye informasjon man skal gjennom og det krever en god del tid. Ved at vi intervjuer informantene enkeltvis ønsket vi å bruke ansikt til ansikt intervju. Dette kan føre til at man som intervjuer får observert kroppsspråket i tillegg til tale og at man ofte er mer ærligere i situasjonene. Grunnet samfunnsmessige årsaker, at vi er i en pandemi, ble vi nødt til å intervju gjennom videosamtale. Dette fører til at ansikt til ansikt metoden blir svekket. Ved intervjuer på zoom får vi et inntrykk av informantens forståelse av spørsmålene, men inntrykket kan være begrenset kontra det å ha intervjuet ansikt til ansikt. Stemmebruk er derfor et viktig aspekt i

våre intervjuer (Postholm & Jacobsen, 2011, s. 65-68).

4.3 Datainnsamling

Datainnsamlingen startet med å utforme vårt informasjonsskriv. Innholdet i informasjonsskrivet belyser deltakernes rettigheter og kort om problemstillingen. Videre spurte vi informantene om de ville delta i vårt forskningsprosjekt. Dersom de var interessert sendte vi ut informasjonsskrivet slik at de kunne få lese litt om problemstillingen og underskrive dersom de takket ja. Dette ble gjort over mail, og vi fikk underskriftene deres digitalt. Deretter startet vi på intervjuguiden vår. Informantene uttrykte et ønske om å få se intervjuguiden på forhånd. Siden spørsmålene våre inneholder en del faglige begreper valgte vi å sende intervjuguiden som et vedlegg. Dette ble sendt når vi etterspurte etter datoer for intervjuene. Vi gjennomførte så intervjuene som hadde en varighet på ca. 30 minutter. Transkripsjonen ble på om lag 7-8 sider per intervju. Hvis det ble tatt opp navn ble disse gjort fiktive.

4.4 Hvem er informantene - Utvalg

I vårt forskningsprosjekt har vi valgt å ha med tre informanter. Alle innehar en stilling som pedagogisk leder og har lang erfaring som pedagogisk leder i barnehage. Vi omtaler dem videre som pedagogisk leder 1, pedagogisk leder 2 og pedagogisk leder 3. Transkriberingene av intervjuene er markert med samme navn. To av de pedagogiske lederne arbeider i samme barnehage, men på to forskjellige avdelinger. Dette kan ha påvirkning på svarene i intervjuene. Våre informanter er personer vi har vært i kontakt med gjennom praksis. Dette ser vi på som en styrke i intervjuene. Fordi vi har bygd opp god relasjon og tillit til dem. Dette setter gode rammer for intervjuet, og vi håper at det gjør det lettere for dem å være ærlige.

4.5 Ethiske dilemmaer

Under lov om personvernopplysninger §1 er det lovfestet at individet ikke skal bli krenket når personopplysninger behandles (Bergsland & Jæger, 2014, s. 83-85). Informasjonen vi ble

nødt til å sitte på gjennom forskningsoppgaven vår krevde at vi måtte sende en forespørsel til NSD, som ble godkjent. Vi har brukt lydopptak som vi deretter transkriberte. I teksten har vi dermed anonymisert informantene mest mulig og har bare fokus på å oppgi stillingen deres og arbeidserfaring. På den måten har vi hovedfokus på deres syn rundt problemstillingen i lys av stillingen de har og ikke på hvem de er som person. Personvern er et viktig aspekt ved forskningsoppgaven og skal overholdes (Bergsland & Jæger, 2014, s. 85-86). Da vi informerte om samtykket, var det viktig for oss å gi informantene den informasjonen de har rett på. At deltakelsen er frivillig og kan avbrytes når som helst. I intervjuet opplevde vi et etisk dilemma ved at informantene navnga fornavnet til kollegaer i løpet av intervjuet. Siden informantene ikke gikk inn på noe mer sensitiv informasjon om kollegaene valgte vi å ikke stoppe lydopptaket, fordi navnet allerede var nevnt. I transkripsjonen har vi derfor lagt fiktive navn på dem, og slettet lydopptaket med en gang vi var ferdig med det.

4.6 Metodekritikk

Vi har tatt i bruk kvalitativ metode for å finne ut av vår problemstilling. Ved å arbeide rundt denne metoden er det tre begreper man bør vær klar over i presentasjon av resultatene. Det er generalisering, reliabilitet og validitet.

Svarene kan ikke generaliseres, det er bare informantenes synspunkter som blir belyst. Generalisering handler om at man trekker en slutning som gjelder for alle. I vårt forskningsprosjekt har vi fokus på tre informanter og kan dermed ikke trekke noen overordnede beslutninger for det yrket de har. De svarene man sitter igjen med er dermed ikke overførbare til yrket og det blir ikke en fasit for hva som er gjeldende for alle som arbeider i dette yrket (Bergsland & Jæger, 2014, s. 80-81).

Reliabilitet legger vekt på i hvilken grad den kvalitative studien er troverdig. Slik som ulike aspekter slik som spørsmål, datamateriale, tolkninger, bearbeiding av tekst og videre. Ved å stille kritiske spørsmål gjennom forskningsprosjekter øker dermed dens totale troverdighet og pålitelighet (Bergsland & Jæger, 2014, s. 80-81). Vi som intervjuer må tolke svarene som de blir gitt, og ikke vende og snu om på hva betydningen av dem kan være for at de skal passe bedre til våre egne meninger.

Validitet brukes om hvorvidt fenomenet blir undersøkt, og om dataene som blir representert er gode eller ikke. Hvilken grad teksten er knyttet til det faglige, og om det er relevant for å svare på problemstillingen (Bergsland & Jæger, 2014, s. 80-81). For å forsterke validiteten i vårt forskningsprosjekt har vi prøvd å ikke ha ledende spørsmål, samt at vi tolker svarene vi får i lys av tidligere forskning.

Ved å bruke intervju som metode kan det oppstå ulike dilemmaer man må være kritisk til. Intervju krever at den som skal intervjuer har gjort et godt forarbeid. Ved å blant annet reflektere over hvilke spørsmål som er relevante for å få svar på problemstillingen. Men og det å være klar over hvor intervjuet er på vei. Slik som nevnt tidligere kan et semi-strukturert intervju spore av fra det som er relevant for temaet. Som intervjuer bør man derfor være bevisst når man intervjuer og bruker denne metoden. Det er en faktor at man ikke på forhånd vet hvor samtalen beveger seg og ulike sensitive informasjon kan forekomme. Personvern er dermed ett viktig aspekt i selve intervjuet når det pågår. Kjenner man på at samtalen beveger seg mot en gråsoner for hva som er lov å ha av informasjon, bør man ta en avgjørelse og skru av eventuelle lydopptak for å ivareta personvernet (Løkken & Søbstad, 2013, s. 120-121). Dette både for informantens del men og som intervjuer. Ved at vi bruker enkeltindivider i intervjuet er det og viktig å ikke trekke konklusjoner ut fra det som er deres egne meninger og synspunkt.

I vår undersøkelse er vi opptatt av hvordan pedagogisk leder forstår pedagogisk skjønn, og hvordan de bruker det i praksis. Ved å bruke intervju får vi ikke et innsyn i hvordan informanten faktisk opptrer i praksis. Observasjonsmetoder ville gitt oss et objektivt syn på den pedagogiske lederens handlinger i øyeblikket. Det som skiller observasjon og intervju er at det kan være en forskjell mellom det vi sier og det vi gjør (Tjora, 2017, s. 53). Ved å bruke både observasjon og intervju kunne vi fått en helhetsforståelse og i hvilken grad den pedagogiske lederens forståelse av pedagogisk skjønn er i samsvar med praksis.

5.0 Resultatpresentasjon

I dette kapittelet skal vi i forsøk på å få svar på problemstillingen «Hvordan forstår den pedagogiske lederen i barnehagen begrepet pedagogisk skjønn og hvordan brukes skjønnet i praksis?» presentere resultatet av vårt kvalitative innsamlingsmateriale. Vi har tatt i bruk en

deskriptiv analyse, inspirert av Postholm & Jacobsen (2011, s. 104). Denne metoden startet med å kode intervjuene, dette for å kunne få en bedre oversikt og for å kunne relatere materialet til teorigrunnet vårt. Vi arbeidet så med å sette materialet inn i kategorier og deretter få en sammenheng. Videre skal vi presentere funnene våre gjennom en tematisk analyse, vi vil ta i bruk overskriftene fra teorigrunnet våre. Det vil derfor være delt opp i temaene pedagogisk skjønn, utøvelsen av skjønn og handlingskompetanse, farer og byrder ved skjønn, profesjonelt skjønn og ledelse av skjønn.

5.1 Pedagogisk skjønn

I forsøket på å få en oversikt over informantenes forståelse av begrepet pedagogisk skjønn, startet vi med å spørre hvor lenge de har arbeidet som pedagogisk leder. Vi mente dette var relevant fordi begrepet faglig skjønn ble ikke nevnt i *Rammeplan for barnehagen* før i 2017. Det blir derfor essensielt å undersøke om de hadde kjennskap til begrepet før det ble nevnt i rammeplanen. Som tidligere nevnt har informantene våre alle lang arbeidserfaring som pedagogiske ledere. De har vært i stillingen i flere år, med ett spekter fra 9 til 20 år. Vi spurte dem videre om de var kjent med begrepet før det kom i rammeplanen og om de hadde hatt om begrepet underveis i sin utdanning. Informantene svarte at dette hadde ingen av de gjennom utdanningen sin som ett tema eller begrep. De sammenlignet og relaterte begrepet opp imot tema de hadde i utdanningen sin, som dette med handlingsvalg, taus kunnskap og den sunne fornuften. Samt dette med å opptre som en god barnehagelærer og/eller pedagogisk leder.

Videre spurte vi etter deres forståelse av selve begrepet *pedagogisk skjønn*. Funnene våre her var at alle informantene knytter dette til at skjønn er noe som brukes og da spesielt i vurdering av handlingsvalg. Pedagogisk leder 1, videre referert som PL1, knyttet det til voksenrollen en innehar i barnehagen og svarte at det omhandler

Dette med å tenke seg om og vite at alt man gjør som voksne i barnehagen, det påvirker barna og de rundt deg.

Pedagogisk leder 2, videre referert som PL2, benevnte det slik

Det er ikke noe som på en måte nødvendigvis er bestemt på forhånd, men det er en avgjørelse eller en avveining du tar som er basert på en magefølelse eller en intuisjon du har da.

Det kan se ut som at avgjørelsene er ut i fra det du vet teoretisk om barn, og det du har lært gjennom praksis.

Pedagogisk leder 3, videre referert som PL3, knyttet det til den faglige kompetansen, verdiene og holdningene en har og som en skaffer seg gjennom studiet og fagmiljøet. H*n sier at skjønnnet er en

blanding mellom hva du gjør, hva du har lært og hva du, hva du har lyst til å håndtere i, gjøre i de ulike situasjonene man har. (...) Altså er det vell, ja snakk om verdier og etiske refleksjoner. Og gjøre den tause kunnskapen synlig.

I barnehagehverdagen utøver man konstant skjønn. Vi spurte derfor om de kunne nevne ett eksempel på dette. Her fant vi at de pedagogiske lederne sine svar var noe tilnærmet det vi tidligere har benevnt som pedagogisk takt, til tross for at de ikke brukte begrepet konkret. De vektla det å møte mennesket med å skape trygghet og tillit. Med å tilpasse seg de rundt seg. PL1 benevnte det slik:

At vi forklarer og til barna hvorfor vi gjør det vi gjør. Og sier ja til noe vi eller sier nei til. Så jeg føler at det å tilpasse hvert enkelt barn i hverdagen utfra hva humør og situasjon er viktig og at vi tenker gjennom disse valgene.

Her kommer dette med å være bevisst overfor egen rolle. Videre sier h*n

Å jeg tenker at barna blir jo utsatt for oss uansett om vi er pedagogisk leder eller om vi er assistent, så blir barna og de rundt oss utsatt for oss, å då er det viktig å tenke seg om, hva vi sier, og hva vi gjør.

Dette samsvarer med resonneringen som kreves i handlingsvalg og i utøvelsen av pedagogisk takt. PL2 tok opp dette med tilvenning og sa at

Måten å jobbe med tilvenningen på har jo endret seg veldig fra jeg begynte å jobbe i barnehage og til nå, samt hvor før så skulle barnet tilpasse seg barnehagen, mens nå er det jo barnehagen som skal tilpasse seg barnet. Og du skal jobbe for å få barnet godt tilvendt og at barnet får knyttet seg til deg, ikke sant?

Her er det snakk om den følsomheten som kreves for å ha pedagogisk takt. Ut i fra dette spørsmålet fant vi også at de pedagogiske lederne bruker dømmekraften sin, intuisjonen og improvisasjon. PL1 forklarte dette slik

Ja vi var vel to stykker som så litt på hverandre og nikket litt og ja. Hadde en liten samtale uten at det egentlig var en samtale ja. Vi gir litt blick til hverandre av og til som liksom. Når de spør åsså ser vi litt på hverandre ja, ja, ja , det er greit ja. Så er vi enige om at det kan være lurt»

Videre snakket PL3 om de uforutsette situasjonene hvor en må tilpasse hverdagen etter det man har tilgjengelig.

Ja, det var enn sånn tidligere og kolleger som hadde sånn fast uttrykk som enn sa, ja. "Sånn er det bare", altså det er jo den situasjonen du havne oppi hvis det er noe som ringer på morgenen og sier de er sjuk.

Dette er et eksempel på en situasjon hvor en er nødt til å endre hverdagen fordi noe uforutsett oppstår. PL3 mener at som pedagogisk leder skal man gjøre det beste ut av situasjonen en er gitt.

5.2 Utøvelse av pedagogisk skjønn og handlingskompetanse

For å kunne forstå de pedagogiske ledernes utøvelse av skjønn, spurte vi dem hvordan de forstår begrepet handlingskompetanse. I besvarelsen vektlegger både PL1 og PL3 at de ser på det som en blanding av alt som foregår i barnehagen. Det er knyttet opp mot fagkunnskapen man som pedagogisk leder har, samtidig som at det og preges av den enkelte individs erfaringer. PL2 knytter begrepet opp mot det å ta avgjørelser og se hele barnehagen og dets

behov. PL1 forteller at det er viktig å resonnerer i fellesskapet når en skal oppnå en konklusjon/avgjørelse.

Men det er jo tema som er sånn, det er ikke noe fasit, det er liksom ikke sånn er det ferdig det sklir liksom litt. Enn må liksom vurdere og hele veien, når, hvordan og hva er riktig.

Videre fortelles det at refleksjon og det å tenke gjennom er viktig når man handler. Det å være bevisst og ha en åpen dialog om konsekvensene av handlingene, er ifølge informanten en måte å komme frem til de rette avgjørelsene. I spørsmålet om hva handlingskompetanse er svarer PL2

Jeg ser noe, jeg erfarer noe, jeg sanser noe, jeg må ta en avgjørelse, jeg må handle, jeg må gjøre noe. Det handler om å kunne ta avgjørelser, men det handler om å kunne løse utfordringer.

PL2 vektlegger egenskaper som å være raus, fleksibel og tydelig i utøvelsen av pedagogisk skjønn i barnehagen. H*n benevner viktigheten av at andre får komme til og påvirke, fordi det ikke nødvendigvis er ditt eget skjønn som har mest rett. PL3 knytter begrepet opp mot ulike kunnskaper, ferdigheter og holdninger som kan sees i sammenheng med utøvelsen av skjønn.

Som er uttalt at de gjør handlinger ut fra hva allmennheten vurderer er riktige ja. Og det er og med på å avgjøre hvordan handlinger i ulike situasjoner og hva som er bra og ikke bra.

Videre forteller h*n at situasjoner hvor man står ovenfor å handle kan variere. Bevissthet og et kaldt hode er sentrale egenskaper som blir nevnt i møte med disse situasjonene.

Ut fra svarene kan vi tolke hvordan de pedagogiske lederne utøver skjønn. De vektlegger som sagt avgjørelser i utøvelsen og knytter det opp med handlingskompetanse i praksis. De viser til at samhandling med andre kan være med å styrke både sin egen og personalets skjønnutøvelse. De nevner ulike egenskaper som kan være sentrale og nyttige i møte med ulike situasjoner som krever handling. Disse går vi mer inn på under profesjonelt skjønn.

5.3 Byrder og farer ved skjønn

I intervjuet stilte vi spørsmål som retter seg mot farer og byrder ved skjønn. Feilvurderinger er et tema som gjentar seg når de snakker om skjønn og konsekvenser av handlinger.

I oppfølgingsspørsmålet til det profesjonelle skjønnet, går vi inn på ulikheter mellom assistenter og pedagogiske ledere. PL1 forteller om det å tenke langsiktig over handlinger som blir utøvet.

En kan selvfølgelig si unnskyld viss man gjør noe som ikke er helt greit, men det kan sette spor i ungene. Så det er viktig at vi, at jeg som pedagogisk leder jobber med alle på avdelingen, at vi er enige i hvordan vi skal være med barna og hvordan vi skal møte de.

Videre forteller h*n at barna i barnehagen blir utsatt for alle, uavhengig av om de er faglig kvalifisert eller ikke. Barn ser ikke forskjell på de voksne i barnehagen, PL1 vektlegger derfor viktigheten av å jobbe som et team for å sette gode rammer rundt barna. PL2 forteller

Du må ha handlingskompetanse når det trengs, men du må og ha evnen til å kunne lytte til andre sine meninger, fordi det er ikke nødvendigvis alltid du som har rett.

Dette fortelles i lys av det faglige i møte med praksis. Ifølge informanten er det dette som skal til for å ha barnets beste i hovedfokus. Dette kan tolkes som at man må sette barns opplevelse foran sine egne avgjørelser og komme til enighet sammen med de andre som er tett på barnet. Dine egne meninger er ikke nødvendigvis de rette i situasjonen. Ved å belyse et eksempel fra praksis forteller PL3 om at det å ta en vurdering kan være viktig ved ulike situasjoner som preger hverdagen.

At du må ha en god faglig begrunnelse hvorfor. Hvorfor du gjør det. Åsså tenker jeg og ja at det litt sånn. Ja litt sånn som det er fjellvettregler. Det er ingen skam å snu, at det går an og innrømmer at du, at du tok en feilvurdering, og at jeg har heller ombestemt meg. Jeg vil heller gjør det sånn.

I lys av dette sitatet ser vi at det å ta en feilvurdering kan skje, men PL3 spesifiserer at det da er viktig å begrunne hvorfor du handlet slik du gjorde. Denne begrunnelsen må være forankret i din teoretiske og praktiske erfaring.

5.4 Profesjonelt skjønn

I intervjuet stilte vi spørsmålet om hvordan de pedagogiske lederne forstår begrepet profesjonelt skjønn og begrepet allment skjønn. Dette for å kunne se om det var en skille mellom forståelsen av de to ulike begrepene. PL1 svarte slik:

Så jeg tenker at den profesjonelle går nokk litt mer i dybden og at det skal gi noe tilbake mer enn at det skal gi noe tilbake der og da, men dette er noe som skal gi noe tilbake videre og skape læring.

Mens PL3 svarte slik:

I det allmenne versus profesjonell, så har de vel litt mer hva du har lært faglig og, altså hva du tenker best for barna og, eller og for personalet, og for foreldre og.

Alle tre informantene trekker klare linjer mellom det profesjonelle og det allmenne skjønn. De vektlegger den faglige kompetanse man som pedagogisk leder har. Alle tre beskriver at man må være personlig egnet i arbeidet med barn. PL2 forteller

Omstille deg, å justere deg, sant? Du kan ikke komme ut med en tanke om at jeg vet hvordan det er å jobbe med barn, for jeg har jobbet med barn i 30 år, og vi har alltid gjort det sånn for, for på de 30 årene, så har barn utviklet seg veldig. Det å være liten for 30 år siden er ikke det samme som å være liten nå for eksempel. Så du må henge med i tiden.

Dette viser til at personalet i barnehagen må være i stadig utvikling for at det pedagogiske arbeidet skal regnes som godt. Det pedagogiske skjønn må tilpasses til samtiden, til de normer, holdninger og verdier som en finner i samfunnet.

For de pedagogiske lederne var det viktig å begrunne handlingene ut i fra rammeplanen og de regler som er blitt satt for barnehagen. PL1 formulerte det slik:

At en har planer og at en følger opp sånt regler og ting som er i barnehagene og på avdelingen, og følge opp ungene. Og gir de det som de har krav på i barnehagen.

Samtidig sier de at den pedagogiske lederen har ett ansvar om å handle ut i fra hva som er barnas beste. Her formulerte PL3 det slik

Jeg tenker jo ofte inni meg og hva som er best for barna når jeg tar avgjørelser som er, som er pedagogisk leder at, ja altså tenker på helheten av det og at det skal liksom ikke bare gagna barna og, det skal og være til det beste for mine kollegaer og, og for barnegruppen.

Dette viser til at de støtter seg på samfunnsmandatet, men også at de skal velge ut ifra det som vil være det beste for alle aktørene i barnehagen. Det er viktig å skape en god flyt i barnehagehverdagen.

5.5 Ledelse av pedagogisk skjønn

I problemstillingen vår «Hvordan forstår den pedagogiske lederen i barnehagen begrepet pedagogisk skjønn og hvordan brukes skjønnet i praksis?» vektlegger vi den pedagogiske lederen. Vi fant det derfor relevant å spørre hvordan de pedagogiske lederne vi intervjuer leder personalets skjønnsutøvelse. I sin besvarelse vektla de refleksjon, å være en god rollemodell, tydelig ledelse og tilstedeværelse. PL2 sier at det er viktig

at vi reflekterer mye sammen og setter ord på hverandres praksis. Tar hverandre i å gjøre noe godt, å, ellers som pedledere så må du gå foran med et godt eksempel, sant?

Det belyses også gjennom hva PL1 sier:

Så det er viktig å snakke om, og vi bruker egentlig mye tid på å snakke om hvordan vi har det på avdelingen og hvordan vi løser ting for ungene endrer seg underveis og vi endrer oss underveis, å det må hele tiden tilpasses.

Det ble også svart at som pedagogisk leder må man kjenne personalet, vite deres styrker og svakheter. Samt sette forventningsavklaringer til dem fra start, slik at en unngår misforståelser.

Videre spurte vi hvilke tiltak de gjorde for å utvikle personlig kompetanse. Da fikk vi til svar at de brukte metoder som veiledning, å stille kritiske spørsmål og avdelingsmøter hvor de diskuterer og utvikler seg på ulike tema. PL3 sa at den pedagogiske lederen

Skal jobbe med å gi tilbakemeldinger til kollegaene, både kritiske og positive, altså. At vi skulle lete opp situasjoner i hverdagen dermed skulle gi tilbakemelding til, til mine kolleger og der de skulle begrunne, hvorfor de gjorde, da.

Samt at PL2 vektla dette med å motivere personalet til å utvikle sin kompetanse, h*n sa

Jeg må finne ut hva som motiverer de ansatte som jeg jobber med. Og da er det der å få lov å prøve selv, og prøve, å få lov å mestre.

Ut i fra besvarelsene kan vi tolke at de pedagogiske lederne er bevisste over sin lederposisjon i barnehagen. De tar i bruk ulike egenskaper og metoder for å kunne utvikle teamet.

6.0 Drøfting

I dette kapittelet skal vi forsøke å svare på problemstillingen «Hvordan forstår den pedagogiske lederen i barnehagen begrepet pedagogisk skjønn og hvordan brukes skjønnet i praksis?». Vi skal drøfte i lys av teorien og funnene fra resultatpresentasjonen vi tidligere har framlagt. Vi har valgt å dele den inn med samme overskrifter som i teori og resultatpresentasjon, dette for å fortsette den tematiske tilnærmingen vi har hatt til nå. Samt at vi vil sammenligne den tidligere forskningen vi har presentert opp i mot vår forskning.

6.1 Pedagogisk skjønn

Som tidligere nevnt er begrepet skjønn lite omdiskutert i barnehagesammenheng. Aristoteles gir oss et godt grunnlag for å forstå begrepet. Han sa at for at et menneske skulle kunne ta gode handlingsvalg krevde det klokskap og en moralsk holdning som skiller mellom rett eller galt. Samt at han knyttet det til den intellektuelle dyden – *fronesis*. Som igjen forutsetter intuisjon, dømmekraft og handlekraft. (Aasen, 2006, s. 79) Dette kan samsvare med hvordan de pedagogiske lederne har valgt å forklare pedagogisk skjønn. Vi forstår det slikt at de knyttet det til handlingsvalg, til de avgjørelsene de daglig må ta for å sikre en god barnehagehverdag. De sier også at bak handlingene ligger de verdier og holdninger som kreves av en barnehagelærer. Som Aristoteles, sier de også at dette skal kunne begrunnes.

Vi ser en sammenheng mellom slik Ronald Dworkin (referert i Grimen & Molander, 2008, s.181) betegner skjønn, som «hullet i en smultring», og det de pedagogiske lederne refererte til. De knyttet konsekvent rammeplanen til begrunnelsen for sine handlingsvalg. Den fungerer som en autorativ restriksjon rundt arbeidet som gjennomføres. Det blir da denne *standard* som Ronald Dworkin nevnte. PL2 konkretiserer dette *at jeg drar med elementer fra rammeplanen inn i månedsbrevet, både for å synliggjøre for de jeg jobber med og de foreldrene, hvordan vi jobber etter rammeplanen. Sette ord på det*. Det skal altså konkretiseres for alle aktørene i barnehagen på bakgrunn av samfunnsmandatet som er gitt barnehagen. Dette gir skjønnet en strukturell kategori. Videre sier de pedagogiske lederne at refleksjon i avgjørelser er viktig. Dette kan ses i sammenheng med den praktiske resonneringen som Grimen & Molander (2008, s.182) beskriver som viktig for å finne svar på spørsmål som skulle oppstå. Dette styrker skjønnet sin epistemiske kategori.

Som nevnt i resultatpresentasjonen snakker PL3 om ett ordtak kollegaen tar i bruk. «Sånn er det bare» sier h*n. Dette for å forklare alle de uforutsette situasjonene som oppstår i barnehagehverdagen. De som krever handling basert på intuisjon og improvisasjon. I motsetning til resonnering, krever dette lite anstrengelse og tanke. Dette er handlingsvalg som ligger i kroppen, og som Oddane (2005, s. 114) sier, krever det komplekst samspill mellom kunnskap, oppmerksomt nærvær og det uforutsette. Dette kan ses i samsvar med hva de pedagogiske lederne sier om begrepet skjønn. Handlingsvalgene skal være basert på teori- og praksisbasert erfaring, og tilstedeværelse. Samt at i møte med dette må en ta i bruk pedagogisk takt.

Som presentert i resultatpresentasjonen fant vi i eksemplene gitt om en situasjon hvor de pedagogiske lederne utøver skjønn, at de bruker en framgangsmåte som samsvarer med det å ha pedagogisk takt. Max van Manen (1993, s. 116) bruker dette begrepet for å forklare den følsomheten som kreves i ulike situasjoner hvor man møter barn. Han snakker om *det pedagogiske øyeblikket*, disse krever handling basert på den pedagogiske erfaringen og kunnskapen en innehar. Samt dette med å være bevisst på sin egen rolle i møte med barna. I PL2 sitt eksempel om tilvenning finner vi ett av disse pedagogiske øyeblikkene som krever kompetanse. H*n sa at nå er det ikke barnet som skal tilpasse seg barnehagen, men barnehagen som skal tilpasse seg barnet. I det pedagogiske skjønnet kreves det at en er klar over barnehagens samfunnsmandat, samt at en klarer å være bevisst over den rollen en har som yrkesutøver. Som voksen i barnehagen har du påvirkning på barna, bevissthet overfor dette må reflekteres i arbeidet.

I det pedagogiske skjønnet vil en alltid finne taus kunnskap, både hos en selv og hos andre. De pedagogiske lederne tok i bruk dette begrepet når de skulle forklare pedagogisk skjønn. De knyttet det til de hverdagslige handlingene, slik som PL1 sier om hverdagslivet, der *ting kan av og til bare flyte litt av gårde, også tar vi det ikke opp og stopper opp og snakker detaljert om de*. Dette kan ses i likhet med det Aasen (2018a, s. 170-171) sier om taus kunnskap, det knyttes opp mot det å handle. Videre sier hun at for å kunne belyse den tause kunnskapen må en ta i bruk observasjon og veiledning. Noe vi vil komme mer inn på under ledelse av skjønn.

Det kan også ses i lys av det Polanyi (2000, s. 16-17) sier om at som kunnskapssøker må man selv oppdage det som ikke kan demonstreres. Samt at en må demonstrere for andre den kunnskapen en sitter inne med. Den pedagogiske lederen må sørge for at den enkeltes pedagogiske skjønn kan deles med personalet. PL1 utdyper mer om dette når h*n forteller om de samtalene personalet har i løpet av en dag. H*n sier her at *det kommer nok fram litt drypp innimellom med faglig erfaring som de deler med hverandre. Det går nokk i de samtale vi samtaler om barnet i situasjoner da kommer det nok fram mer en enn kanskje tenker av og til, det gjør det*. Samt at h*n nevner praksisfortellinger som en måte å gå inn på hva en virkelig sier og gjør i de ulike situasjonene. Her kommer dette med viktigheten av å kommunisere og resonnerer rundt handlingsvalgene. Å knytte teorien og kunnskapen opp i mot handlingene.

Dette kan ses i sammenheng med utøvelsen av skjønn og den handlingskompetansen som ligger hos hver enkelt.

6.2 Utøvelse av pedagogisk skjønn og handlingskompetanse

Utøvelse av pedagogisk skjønn er preget av det å ta i bruk faglig kunnskap i møte med praksis. Hennem & Østrem (2016) benevner resonnering som en viktig del av utøvelsen. De skiller mellom instrumentell resonnering, som har fokus på det som skal utføres for å nå mål, og etisk resonnering, som handler om å veie opp valget mot verdier man er satt til for å ivareta. Informanten våre viser til resonnering i møte med utøvelse. Ved at de vektlegger hva, hvorfor og hvordan når de begrunner eller drøfter sine egne handlinger i barnehagen. PL1 fremviser det slik: *At det er viktig å tenke seg om på hva en sier og hva en gjør og at en har et grunnlag for at man gjør det enn gjør, at den ikke bare gjøre ting for å gjøre ting, men at man tenker gjennom.* De reflekterer over hva de ulike målene i situasjonen er og i hvilken grad den enkeltes verdier bli ivaretatt når det kommer til avgjørelser. De bruker erfaringer og tanker til å resonnerer seg frem til en avgjørelse og et handlingsvalg. Både ut i fra hvilke mål som blir gitt dem av samfunnsmandatet og som de gjerne setter for den enkelte barnehage, samt gjennom de verdier og holdninger som ligger til grunn.

Handlingskompetanse er et begrep som er sentralt når vi snakker om utøvelse av skjønn, fordi det består av den kunnskapen som ligger til grunn for en handling. Alle de tre pedagogiske lederne knytter begrepet opp mot det å ta valg og avgjørelser i barnehagen. For å ta avgjørelser er vi nødt til å resonnerer oss frem til et svar. Dette er noe de alle virker bevisste på, og noe som de bruker i utøvelse av skjønn. I møte med situasjoner er den kunnskapen og erfaringene man innehar sentral i måten man velger å handle på. Nygren (2004) ser på profesjonell handlingskompetanse som en ressurs i praksisfelleskapet, slik som barnehagen. Med dette kan vi si at de pedagogiske lederne kompetanse er en viktig ressurs i det å handle. Både når det kommer til satte oppgaver og utføring, men og i spontane situasjoner som oppstår uforberedt. Den enkeltes kompetanse kan være preget av teoretisk kunnskap, yrkesspesifikke ferdigheter og personlig kompetanse. Vi skal nå se nærmere på dette med personlig kompetanse i møte med utøvelse av skjønn.

Personlig kompetanse er ifølge Skau (2017, s. 54) umulig å måle fordi det består av egenskaper som ikke er målbare. I våre intervjuer er det flere spørsmål som omhandler dette med ulike egenskaper og hva som er best i møte med barn og utfordringer. Informantene våre svarer det som de mener er gode egenskaper å ha i barnehagen. PL1 svarer på dette: *Åsså selvfølgelig det faglige og dette her med å ha fokus på relasjon og tilknytning er jo kjempeviktig. Men i bunn og grunn så er det det å være en trygg voksen, og en voksen som ser barna og er med barna.* I dette sitatet fra PL1 kan vi se at fokuset ligger på de personlige egenskapene ved en person, samtidig som h*n knytter det opp mot den teoretiske kunnskapen man har. Kvaliteter som å være en trygg voksen, imøtekommende, fleksibel, ha ett kaldt hode, gode verdier, reflekterende, være utviklende og tålmodighet er noe de pedagogiske lederne bruker for å beskrive det å være personlig egnet til arbeidet i barnehagen.

I møte med pedagogisk skjønn i praksis kan vi se at det er preget av den teoretiske kunnskapen, yrkesspesifikke ferdighetene og personlige kompetansen man innehar. Man utøver konstant skjønn når man handler i praksis. Resonnering og handlingskompetanse er derfor sentralt. Hvordan og hvorfor man handler kan ha store utslag både i teamet, barnegruppen og hos det enkelte barn. Personlig kompetanse speiler de egenskapene, erfaringene og verdiene man selv har. Hvilke egenskaper som er de rette i arbeidet med barn kan variere etter hvem som svarer. Dette gjør det vanskelig å definere klare egenskaper som personlig kompetanse skal inneholde i møte med barnehagen. Det kan oppstå uenigheter i hvilke verdier og holdninger som skal representeres, med dette kommer vi inn på byrdene og farene ved utøvelse av pedagogisk skjønn.

6.3 Byrder og farer ved skjønn

I utøvelsen av skjønn kan det slik som tidligere belyst oppstå farer eller byrder. Rawls (1993) belyser byrder som kan påvirke skjønnsutøvelse. Individet er påvirket av individuelle faktorer og i sammensetningen av et team kan det oppstå uenigheter. Informantene våre viser i intervjuet viktigheten av det å snakke sammen og være enig i hvordan man utøver arbeidet i barnehagen. Barn i barnehagen blir konstant utsatt for alle voksne i barnehagen. Ved å ikke ha en felles visjon kan det derfor oppstå ubalanse i arbeidet, og dette kan være forvirrende for både barn og voksne. Barnehagene er underlagt samfunnsmandatet og i private barnehager har man gjerne et ønske om å ivareta visse verdier. Hvordan man integrerer dette, og hva man

har fokus på i formidling av verdier kan være et element som skaper ulike meninger. Dette belyser PL2 i sine svar tidligere i resultatpresentasjonen hvor h*n sier: *du må ha handlingskompetanse når det trengs, men du må og ha evnen til å kunne lytte til andre sine meninger, fordi det er ikke nødvendigvis alltid du som har rett.* Ved å lytte til andre og samtale rundt arbeidet kan man derfor balansere dette skille mellom individer i barnehagen. Men og være bevist over en selv i møte med andre, fordi det kanskje ikke alltid er en selv som har det rette svaret eller synet.

Goodin (referert i Gotvassli, 2019b) belyser farer som oppstår ved bruk av skjønn. Som pedagogisk leder bør man være bevist over sin posisjon ovenfor de andre ansatte. Man står i en særstilling med tilgang til makt i arbeidet, fordi man har kompetanse i bakgrunn. Det kan dermed oppstå situasjoner hvor man handler eller begrunner etter sitt eget skjønn uten å belyse det med andre. Dette kan føre til uforutsigbarheter og misbruk av ens egen stilling. PL3 beskriver i intervjuet at det kan oppstå feilvurdering når man arbeider i barnehagen. Man kan avgjøre noe som ikke går som planlagt eller som ikke har den virkningen man ønsket. I slike tilfeller mener h*n at det er viktig å tenke gjennom slike vurderinger å bevisstgjøre aktørene rundt i hvorfor man ender opp slik man gjør. Det er viktig å både reflektere og drøfte hva man gjør, men og hvorfor ting ikke fungerte.

Det vil alltid være problematiske sider ved utøvelsen av skjønn fordi det ikke er noe særlig fasitsvar i det. Dette kan føre til usikkerhet i arbeidet og ubalanse i maktforhold. Det er derfor viktig at man har en åpen dialog om disse aspektene, og er bevisst i utøvelsen av skjønn. For å unngå nettopp disse farene og byrdene.

6.4 Profesjonelt skjønn

Profesjonelt skjønn består av å ta i bruk de ressursene man har tilgjengelig i arbeidet i barnehagen. Ved å sammenligne det med allment skjønn, presenterer de klare ulikheter mellom de to. Informantene knytter det profesjonelle skjønnnet opp mot ansvarsområdet og kunnskapen de sitter inne med. PL1 forklarer dette ved å knytte det opp mot her og nå situasjoner, ved at i det profesjonelle skjønnnet er det mer søkelys på å tenke frem i tid. De pedagogiske lederne handler etter hva de tenker er best i lengden, mens å handle ut fra det allmenne skjønnnet er mer preget av det som er best i her og nå situasjonen. Den profesjonelle

delen består av de faglige kunnskapene og erfaringene man har bygd seg opp, og man tar valg og avgjørelser med bakgrunn i dette. PL2 konstaterer viktigheten av teoretisk kompetanse, den teorien du har lest og det du vet om barn. H*n sier at på bakgrunn av dette skal du kunne se *hvis det er noe som avviker fra normalen då på en måte, så har du en del kompetanse på hvordan du kan jobbe og støtte barn som trenger noe litt ekstra, eller hvor du skal sette inn støtet då*. Det vektlegges pedagogisk leders kompetanse i møte med barnehagen. Ved at man står i en særstilling i arbeidet med barn gjennom bruk av den kunnskapen man innehar.

Vi skiller mellom den juridiske og den performative siden når vi snakker om profesjonelt skjønn. I lys av den juridiske siden er man pålagt å følge det samfunnsmandatet som er gitt barnehagen. Informantene våre referer til rammeplan, lovverk og arbeidsoppgaver. Den performative siden belyser hvordan man velger å oppfatte og formidle det juridiske inn i barnehagehverdagen. Dette belyses gjennom PL1 og PL3 sine svar ved at de knytter det profesjonelle skjønn mot det helhetlige bilde. Ved å koble teori og rammer opp mot hvordan man arbeider med det i barnehagen. PL2 knytter det profesjonelle skjønn mot personlig kompetanse som vi har gått inn på tidligere. H*n vektlegger at man må være personlig egnet når man jobber i barnehage, og gå inn med en innstilling om hva som preger barn i dag. Det å være bevisst ovenfor barndommen i dag og være oppdatert på samfunnets utvikling er ett viktig aspekt i det profesjonelle skjønn.

6.5 Ledelse av pedagogisk skjønn

Den pedagogiske lederen har et stort ansvarsområde. Da særlig for planlegging, gjennomføring, vurdering og utvikling av barnehagens oppgaver og innhold. Som tidligere nevnt, har informantene våres vært ganske klar på at de begrunner sine handlingsvalg ut i fra de rammene samfunnsmandatet har satt for dem. Samt at de setter fokus på det å være gode rollemodeller for andre, ha en tydelig ledelse og høy tilstedeværelse. Dette for at barnehagen skal kunne utvikle seg og handle bedre. PL1 nevnte dette med utvikling og sa videre *så det bruker vi mye tid på å snakke om nå og i forhold til situasjoner i barnehagen og hva vi gjorde og hvordan vi kunne gjort det bedre eller endret på det*. Her belyser h*n viktigheten med å resonnerer over handlingsvalg som er tatt og hvordan en kan videreutvikle disse. Den pedagogiske lederen skal også kjenne sitt personale. Det blir viktig å vite de ulike styrkene og svakhetene som både en selv og personalet innehar. Dette for å kunne skape en god

barnehagehverdag. PL1 uttrykte viktigheten av samarbeid mellom personalet og at *en kjenner hverandre godt, at en vet sine styrker og svakheter og at enn kan hjelpe de og styrker de på en god måte uten at den tar helt knekken på de med å forvente for mye*. Det som forventes skal være både utfordrende og rimelig i den forstand at personalet føler at de kan leve opp til disse forventningene.

Da kommer en inn på dette med forventningsavklaringer til personalet. PL2 nevner dette som veldig viktig. *Så det å, å avklare det på forhånd, hvis du får en ny kollega for eksempel, så kan du si, måten jeg jobber på, det er sånn og sånn så når jeg spør deg, så er det ikke fordi at jeg skal ettergå deg*. I den komplekse og kontekstuelle barnehagehverdagen er det viktig å skape en felles forståelse rundt arbeidet som skal gjennomføres. En må koordinere og hele tiden gi både kritiske og positive tilbakemeldinger til personalet. Den pedagogiske lederen har som ansvar å reflektere med personalet, sørge for bevissthet over væremåte, stadig vurdere hva som er rett og galt, samt tilpasse seg etter hva som vil være for barnas beste.

Handel og Lauvås (2014, s. 28-36) sin praksistrekant representerer hvordan den enkelte forstår praksis, samt handlingsberedskapet til den praktiske virksomheten. De pedagogiske lederne presenterte ulike tiltak de ville tatt i bruk i sin ledelse og utvikling av pedagogisk skjønn hos personalet. Veiledning ble mye nevnt her, samt dette med å reflektere, begrunne og rettferdiggjøre hendelsen overfor både samfunnsmandatet og den erfarings- og teoribaserte kunnskapen hver enkelt sitter inne med. De svarte at det er viktig å belyse de verdier og holdninger som ligger til bakgrunn for handling. Det de sier kan derfor samsvare med den praktiske yrkesteorien som Handel & Lauvås (2014, s. 28-36) presenterer, nettopp fordi det samsvarer med de pedagogiske lederne trekker fram som viktig i ledelse og utvikling av pedagogisk skjønn. De bruker ikke begrepet direkte, men viser til elementene som er i praksistrekanten.

6.6 Vår forskning versus tidligere forskning

Den tidligere forskningen vi presenterte tidligere har relevans for vårt resultat. Da spesielt Gotvassli & Moe (2020) sin artikkel «Pedagogisk ledere og godt faglig skjønn», som hadde en tilnærmet lik problemstilling som våres. De tok inspirasjon fra rammeplanen og deres sitat om «å iverksette og lede det pedagogiske arbeidet, i tråd med godt faglig skjønn»

(Kunnskapsdepartementet, 2017). Deres resultat kan ses i sammenheng med vår fordi i likhet med de fant vi også at begrepet pedagogisk skjønn (faglig skjønn) kan være vanskelig å definere. De pedagogiske lederne bruker rammeplanen som ramme for arbeidet sitt. Handlingsvalgene blir tatt ut i fra hva som er barnas beste, gjennom resonnering over hva som er rett eller galt, og det å handle etter intuisjonen. Arbeidet vil være komplekst, det vil være ulike handlingsvalg ut i fra hvilken situasjon en befinner seg i. Vi fant i likhet med Gotvassli & Moe at arbeidet er uforutsigbart, og at de pedagogiske lederne oppgir at en del av skjønnsutøvelsen vil være å kunne handle i det uforutsigbare. Vi fant derimot ingenting om dette med utfordringen som oppstår for nyansatte, hvor de har en tendens til å oppta kulturen som allerede er tilstede i barnehagen. Alle våre informanter var opptatt av at barnehagen skulle være et sted for læring og utvikling. De nevnte tilpasning til hverandre og barnehagen som viktig, handlingsvalgene skal være basert på en felles forståelse for barnehagens arbeidsoppgaver og mål. Dette skal oppnås gjennom å reflektere i fellesskapet.

Dette kan sees i sammenheng med den andre artikkelen av Gotvassli (2019b) som vi presenterte. «Godt faglig skjønn og utvikling av en lærende barnehage». Hvor han igjen så etter de pedagogiske leders forståelse av skjønn. Her vinklet han det derimot hvordan de som ledere prøvde å utvikle det gode skjønn i barnehagen og om dette hadde noe sammenheng med utviklingen av en lærende barnehage. I likhet med Gotvassli fant vi at de pedagogiske lederne mente at for å utøve godt pedagogisk skjønn, må en ofte gå utenom planene. PL2 sitt svar på spørsmålet om en situasjon hvor h*n brukte godt pedagogiske skjønn er ett godt eksempel på dette. Her snakket h*n om hvordan h*n opplevde at en mor følte seg utilpass i leveringssituasjonen. På grunn av pandemien vi for øyeblikket er i, er foreldresamarbeidet begrenset og barna må leveres i uteområdet. PL2 fant da ut at h*n måtte ringe moren til dette barnet og snakke om situasjonen. De fant en løsning som var utenom reglementet. Dette viser at noen ganger kreves det handlingsmåter som er utenom planene for at de ulike aktørene i barnehagen skal få en god opplevelse. Gotvassli fant også her at for å kunne utvikle det pedagogiske skjønn, må en gå inn i kollektive prosesser hvor en reflekterer og dokumenterer. Dette er likt funnene våres, som tidligere nevnt.

Aasen (2018b) sin artikkel om «Lederskjønn og handlingskompetanse» presenterer en dobbeltfunksjon i ansvarsområdet til den pedagogiske lederen. Den pedagogiske lederen skal ha godt pedagogisk skjønn som base for handlinger, samt at h*n skal lære personalet hvordan de skal utføre tilsvarende handlinger. Vi kan se elementer fra denne dobbeltfunksjonen i

funnene våre, nettopp fordi informantene våres vektlegger dette med å være en god rollemodell, sette forventningsavklareringer og resonnering i fellesskap om hva som er riktig i det pedagogiske arbeidet. Hva som blir viktig i dette arbeidet er å utvikle hele personalet sin handlingskompetanse. Å skape et skille mellom det allmenne og det profesjonelle skjønnet.

Vi kan trekke sammenslutninger mellom våre funn og Hjorth (2013) sitt forskningsprosjekt om etiske overveielser. Her kommer praktisk resonnering igjen inn som et viktig element i den komplekse barnehagehverdagen. Funnene i begge tyder på at personlig egnethet og evnen til å holde seg oppdatert i dagens samfunn er viktig. En skal hele tiden være kritisk til allerede etablerte virkelighetsforståelser og selvforståelser, dette fordrer til utvikling av barnehagen som en lærende organisasjon. Det er den pedagogiske lederen sitt ansvar å sørge for dette. Dette gjenspeiles i det PL1 sier om vanskelige situasjoner basert på *disse assistentene som har vært assistenter i 50 år og vet best og ikke har oppdatert seg på faget og kan være litt sta og gjøre det på sin måte. Då kan det være vanskelig å snu de som pedagogisk leder. For de vet best*. Det blir altså oppfattet som en utfordring å gjennomføre dette hos ett personale som allerede har sitt pedagogiske skjønn forankret. Som pedagogisk leder blir det da viktig å utføre denne praktiske resonneringen og utviklingen av handlingskompetansen hos hver enkelt i personalet.

7.0 Konklusjon

I denne oppgaven har vi tatt for oss problemstillingen: «Hvordan forstår den pedagogiske lederen i barnehagen begrepet pedagogisk skjønn og hvordan brukes skjønnet i praksis?». Vi har fått innsikt i hvordan utvalgte pedagogiske ledere forstår begrepet pedagogisk skjønn, om de skiller mellom profesjonelt eller allment skjønn, hvordan de utøver pedagogisk skjønn, samt hvordan de leder utviklingen av pedagogisk skjønn hos personalet. Vi har fått ett innblikk i verdier og holdninger disse pedagogiske lederne mener er viktig i barnehagen.

Det har vært et veldig interessant arbeid fordi begrepet generelt ikke er mye brukt i barnehagesammenheng. Det har derfor vært vanskelig å få en konkret redegjørelse av begrepet fra informantene våres, men ut i fra intervjuene har vi funnet en indirekte forståelse fra dem som vi mener kan knyttes til teorier om temaet. Resultatene våres viser til at de pedagogiske lederne forstår pedagogisk skjønn som de handlingsvalgene man gjør i

barnehagehverdagen. Disse handlingsvalgene vil være basert på resonnering, pedagogisk takt, taus kunnskap, intuisjon og improvisasjon. Samt at handlingsvalgene er basert på den handlingskompetansen hver enkelt innehar, dette innebærer teoretisk kunnskap, yrkesspesifikke ferdigheter og personlig kompetanse. I de pedagogiske ledernes praksis brukes skjønnet konstant for å ta disse handlingsvalgene og det vil være individuelt. Det kan oppstå farer eller byrder i utøvelsen av skjønn hos de pedagogiske lederne gjennom misforståelser og misbruk av ens posisjon. Bevisstgjøring og refleksjon over sitt eget skjønn kan dermed være forebyggende for å unngå dette. Dette ser vi i resultatene våre ved at de pedagogiske lederne viser til at de selv ikke alltid har rett i situasjoner. Det blir derfor viktig å oppnå en felles forståelse.

Konklusjonen vår er at pedagogisk skjønn er et viktig aspekt i barnehagehverdagen og noe som blir mer og mer relevant for dagens arbeid. For å kunne sikre et kvalitativt godt arbeid er det viktig å hele tiden utvikle sitt eget pedagogiske skjønn som pedagogisk leder, samt oppfordre og veilede personalet til å gjøre det samme. For å kunne gjøre dette blir det viktig å ha en forståelse for hva pedagogisk skjønn er, samt hvordan en kan arbeide med å videreutvikle dette. Refleksjon, resonnering, felles forståelse for barnehagens mål og å ta fram den tause kunnskapen, er viktige nøkkelord her. For å kunne utvikle seg kreves det selvinnsikt og vilje til endring. Som pedagogisk leder skal en hele tiden arbeide for barnas beste, dette ved å utvikle et godt pedagogisk skjønn både hos en selv og personalet. Dette vil føre til bedre kvalitet i det pedagogisk arbeidet. Dette kan gjøres gjennom ledelse og veiledning av personalet, slik at alle kan begrepsfeste hva de gjør for å oppnå barnas beste.

Videre hadde det vært interessant å forske på om det er noe forskjell mellom hvordan de som er utdannet før begrepet kom i rammeplanen forstår det, og de som er utdannet etter det kom i rammeplanen forstår det. Vil det være en dypere teoretisk forståelse for begrepet hos de nyutdannede, eller er det fortsatt diffust? Hva er konsekvensene av at barnehagelærere ikke har en klar teoretisk forståelse ovenfor begrepet?

Etter å ha arbeidet med dette forskningsprosjektet har vi fått mer kunnskap om pedagogisk skjønn, samt blitt mer bevisst over vårt eget og viktigheten av å utøve godt pedagogisk skjønn. Vi håper dette kan være et bidrag til at andre barnehagelærere kan gjøre det samme, samt at det kan bidra til videre forskning rundt temaet.

8.0 Bibliografi

- Aasen, J. (2006). *Tanke og handling: nøkler til pedagogisk filosofi*. Oplandske bokforlag.
- Aasen, W. (2021). *Lederskjønn i barnehagen: en kunnskapsbasert praksis*. Fagbokforlaget.
- Aasen, W. (2018a). *Teamledelse i barnehagen (2.utg)*. Fagbokforlaget.
- Aasen, W. (2018b, 24, 09). *Lederskjønn og handlingskompetanse*. Hentet fra Barnehageforum.no: <https://www.barnehageforum.no/artikkel.asp?artikkelid=5999>
- Bergsland, M. D., & Jæger, H. (2014). Bacheloroppgaven. I Bergsland, M. D. & Jæger, H., *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen* (s. 51-86). Cappelen Damm Akademisk.
- Eik, L. T., Steinnes, G. S., & Ødegård, E. (2016). *Barnehagelæreren som profesjonsutøver*. Fagbokforlaget.
- Gotvassli, K.-Å. (2019a). *Boka om ledelse i barnehage*. Universitetsforlaget.
- Gotvassli, K.-Å. (2019b). Godt faglig skjønn og utvikling av barnehagen som en lærende organisasjon. I Mørreaunet, S. Gotvassli, K.-Å. Moen, K. H. & Skogen, E., *Ledelse av en lærende barnehage* (s. 277-297). Fagbokforlaget.
- Gotvassli, K.-Å., & Moe, T (2020). Pedagogiske ledere og godt faglig skjønn. *Nordisk tidsskrift for utdanning og praksis*, 14(1), s 39-55. <https://nordopen.nord.no/nord-xmlui/handle/11250/2669145>
- Grimen, H., & Molander, A. (2008). Profesjon og skjønn. I Molander, A. & Terum, L. I., *Profesjonsstudier* (s. 179-196). Universitetsforlaget.
- Grimstæth, G. (2017). Pedagogisk skjønn. I Sæverot, H. & Werler, T.C., *Pedagogikkens språk* (s. 257-272). Gyldendal Akademisk.
- Hennum, B. A., & Østrem, S. (2016). *Barnehagelæreren som profesjonsutøver*. Cappelen Damm Akademisk.
- Hjort, K. (2013). Fra etisk bevidsthed til etisk refleksjon? En analyse af en læreproces. I Rothuizen, J.J. & Togsverd, L., *Hvordan uddannes pædagoger? Perspektiver fra et forskningsprosjekt* (s. 203-240). Videncenter for socialpædagogik og socialt arbejde, VIAUC. Hentet fra viden.sl.dk: https://viden.sl.dk/media/6566/20130411_hvordan_uddannes_p_dagoger_hele_bogen.pdf#page=201
- Jacobsen, D. I., & Postholm, M. B. (2019). *Læreren med forskerblikk: Innføring i vitenskapelig metode for lærerstudenter*. Cappelen Damm Akademisk.
- Kirkebøen, G. (2012). *Hva er intuisjon*. Universitetsforlaget.

- Kunnskapsdepartementet. (2017, 08.01). *Rammeplan for barnehagen*. Hentet fra Utdanningsdirektoratet.no: <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/rammeplan/>
- Lauvås, P., & Handal, G. (2014). *Veiledning og praktisk yrkesteori*. Cappelen Damm.
- Løkken, G., & Søbstad, F. (2013). *Observasjon og intervju i Barnehagen*. Universitetsforlaget.
- Manen, M.v. (1993). *Pedagogisk takt: betydningen av pedagogisk omtenkksomhet*. Caspar Forlag.
- Nygren, P. (2004). *Handlingskompetanse – om profesjonelle personer*. Gyldendal akademisk.
- Oddane, T. A. (2015). Improvisasjon – en nøkkel til rytmisk smidig beredskap overfor det uforutsette. I Torgersen, G. *Pedagogikk for det uforutsette* (s. 232-260). Fagbokforlaget.
- Polanyi, M., & Ra, E. (2000). *Den tause dimensjonen: En innføring i taus kunnskap*. Spartacus.
- Rawls, J. (1993). *Political Liberalism*. Colombia University press.
- Skau, G. M. (2017). *Gode fagfolk vokser: personlig kompetanse i arbeid med mennesker*. Cappelen Damm Akademisk.
- Tjora, A. (2017). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis*. Gyldendal akademisk

9.0 Informasjonsskriv

Vil du delta i forskningsprosjektet om pedagogisk skjønn?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å gi et bidrag til bevisstgjøring rundt pedagogisk skjønn. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Formålet med prosjektet vil være å gi et bidrag til bevisstgjøring av pedagogisk skjønn gjennom å få svar på problemstillingen; Hvordan forstår den pedagogiske lederen i barnehagen begrepet pedagogisk skjønn, og hvordan brukes skjønnen i praksis? Det er en bacheloroppgave med et omfang på omtrent 14 000 ord og det vil være tre deltakere.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Høgskolen på Vestlandet er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Utvalget er trukket ut i fra om du innehar stillingen pedagogisk leder, samt at vi vil ha fra ulike barnehager. Denne henvendelsen vil gå til tre forskjellige pedagogiske ledere.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta i prosjektet, innebærer det at du er med på et intervju. Opplysningen vil samles inn ved bruk av lydopptaker og notater. Intervjuet vil ha sånn cirka 45 minutter til rådighet. Intervjuet vil inneholde spørsmål om ditt pedagogiske skjønn, hvilke tanker du har rundt det og hvordan du vil ta det i bruk i barnehagen. Dine svar fra intervjuet vil bli transkribert og deretter slettet.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. De som vil ha tilgang til dette prosjektet vil være vår veileder og sensor. Navnet og kontaktopplysningene dine vil vi erstatte med en kode som lagres på egen navneliste adskilt fra øvrige data. Vi vil lagre datamaterialet på egen minnepinne som bare vil være tilgjengelig for oss. Deltakerne vil ikke kunne gjenkjennes i publikasjon, her vil bare stilling og arbeidserfaring publiseres.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Opplysningene anonymiseres når prosjektet avsluttes/oppgaven er godkjent, noe som etter planen er 31.05.21. Ved prosjektslutt vil vi da slette datamaterialet fra minnepinnen.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- å få slettet personopplysninger om deg, og
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Høyskolen på Vestlandet har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Intervjuere:
- Veileder:
- Vårt personvernombud: Trine Anikken Larsen, trine.anikken.larsen@hvl.no

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på epost (personverntjenester@nsd.no) eller på telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

(Veileder)

(Forskere)

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet *pedagogisk skjønn*, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i intervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

10.0 Intervjuguide

Metoden vi bruker i intervjuet vil være semi-strukturert med fokus på å få svar på problemstillingen «Hvordan forstår den pedagogiske lederen i barnehagen begrepet pedagogisk skjønn og hvordan brukes skjønnet i praksis?».

Spørsmålene vil være fokusert på den pedagogiske leder sin forståelse av pedagogisk skjønn:

1. Hvor lenge har du arbeidet som pedagogisk leder?
 - a. Rammeplan 2017 – første gang skjønn blir brukt – lærte du noe om dette under din utdanning?
2. Hvordan forstår du begrepet pedagogisk skjønn?
 - a. Hvordan forstår du det allmenne skjønnet?
 - b. Hvordan forstår du det profesjonelle skjønnet?
3. I barnehagehverdagen utøver man konstant pedagogisk skjønn. Nevn et eksempel på dette, enten om det er med barn eller ansatte.
 - a. Hva gjorde du i denne situasjonen?
 - b. Hvilke kunnskaper tok du i bruk?
4. Hvordan forstår du begrepet handlingskompetanse?
 - a. Hvilke egenskaper mener du er viktig å ha som pedagogisk leder?
5. Hvordan formidler du og deler din personlige kompetanse med personalet?
6. Hvordan begrunner du handlingene dine overfor kollegaer/deg selv?
 - a. Kan dette snakkes om eller er det bare en del av den tause kunnskapen?
7. Hvilke former for teoretisk kunnskap, yrkesspesifikke ferdigheter og personlig kompetanse er særlig viktige i skjønnsutøvelse slik du ser det?
 - a. Hvilke kompetanser er viktig i møte med en utfordring?
8. Hvordan leder du personalets skjønnsutøvelse?
 - a. Hvilke tiltak gjør du for å utvikle personalets personlige kompetanse?

Intervjuet blir gjennomført ved en tidsramme på cirka. 45-60 minutter, ved bruk av lydopptaker og notater. Informanter vil bli anonymisert og alle opplysninger, samt lydopptak, vil bli slettet ved prosjektets slutt.

11.0 Godkjenning fra NSD

Behandlingen av personopplysninger er vurdert av NSD.

Vurderingen er: Det er vår vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjema med vedlegg 18.2.2021. Behandlingen kan starte.

TAUSHETSPLIKT

NSD minner om at deltakerne har taushetsplikt, og dermed ikke kan uttale seg på en måte som gjør enkeltbarn identifiserbare. Vi anbefaler at deltakerne i forkant minnes om taushetsplikten, og at de oppfordres til å omtale sine erfaringer generelt, uten at disse kan spores tilbake til enkeltpersoner.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilke type endringer det er nødvendig å melde: nsd.no/personvernombud/meld_prosjekt/meld_endringer.html Du må vente på svar fra NSD før endringen gjennomføres.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige kategorier av personopplysninger frem til 30.6.2021.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres og som kan trekkes tilbake. Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være de registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

PERSONVERNPRINSIPPER

NSD vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om: - lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de

registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen - formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke viderebehandles til nye uforenlige formål - dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet - lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

NSD vurderer at informasjonen om behandlingen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13. Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18) og dataportabilitet (art. 20). Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32). For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og eventuelt rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet. Lykke til med prosjektet!